

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึง การใช้หรือไม่ใช้บัตรรายการ รวมทั้งสาเหตุของการไม่ใช้บัตรรายการ ประเภทของบัตรรายการที่ใช้มากที่สุด และการใช้รายการต่าง ๆ ในบัตรรายการของผู้ใช้ห้องสมุดสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตธนบุรี ปีการศึกษา 2526

สมมติฐาน คือ 1) ผู้ใช้บัตรผู้แต่งมากกว่าบัตรประเภทอื่น และ 2) รายการในบัตรรายการที่ใช้มากที่สุด คือ ชื่อผู้แต่งที่เป็นบุคคล ชื่อเรื่อง หัวเรื่อง เลขเรียกหนังสือ เลขทะเบียนหนังสือ และปีที่พิมพ์

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาสถาบัน เทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตธนบุรี ประจำปีการศึกษา 2526 จำนวน 531 คน จำแนกเป็นนักศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม และวิทยาศาสตร์ 118 คน คณะวิศวกรรมศาสตร์ 391 คน และคณะพลังงานและวัสดุ 22 คน

การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยคำถามประเภทปลายเปิด คำถามประเภทให้เลือกคำตอบ และคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า รวมทั้งสิ้น 28 ข้อ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเกี่ยวกับระดับการศึกษา และคณะที่สังกัด

ส่วนที่ 2 รายการถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หรือไม่ใช้บัตรรายการของนักศึกษา ประเภทของบัตรรายการที่ใช้ รวมทั้งสาเหตุของการไม่ใช้บัตรรายการ

ส่วนที่ 3 รายการถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้รายการต่าง ๆ ในบัตรรายการ

แบบสอบถามชุดนี้ ได้ผ่านการทดลองใช้ ตลอดจนปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ก่อนที่จะนำออกไปใช้จริง

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์ เพื่อหาค่ามัธยฐาน เลขคณิตของคะแนนตามความคิดเห็นของผู้ใช้ห้องสมุดโดยส่วนรวม และจำแนกตามคณะและชั้นปีต่าง ๆ เกี่ยวกับ

ประเภทของบัตรรายการที่ผู้ใช้ใช้มากที่สุด และได้หาค่ามัชฌิม เลขคณิตของความคิดเห็น เกี่ยวกับการใช้บัตรรายการต่าง ๆ ในบัตรรายการ พร้อมทั้งหาค่าร้อยละของผู้ใช้ที่ลงความคิดเห็น เกี่ยวกับการค้นหาเอกสารและสิ่งพิมพ์ในห้องสมุด และสาเหตุที่ไม่ใช้บัตรรายการในการค้นหาเอกสารและสิ่งพิมพ์ในห้องสมุด

สรุปผลการวิจัย

1. ในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการค้นหาเอกสารและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ในห้องสมุด นั้นพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ คือร้อยละ 77.59 คนโดยใช้บัตรรายการ มีเพียงร้อยละ 22.41 เท่านั้นที่ไม่ใช้บัตรรายการ

ในจำนวนของผู้ใช้บัตรรายการ พบว่า เป็นนักศึกษาระดับปริญญาโท ชั้นปีที่ 2 มากที่สุด คือ ใช้บัตรรายการร้อยละ 100 รองลงมาคือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 5 คือ ร้อยละ 93.81 กลุ่มที่ใช้บัตรรายการน้อยที่สุด คือนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 คือ ร้อยละ 58.59 ส่วนผู้ที่ไม่ใช้บัตรรายการนั้น พบว่า เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มากที่สุด คือ ร้อยละ 41.41 นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 5 น้อยที่สุด คือ ร้อยละ 6.19

สำหรับนักศึกษาที่ไม่ใช้บัตรรายการเพื่อค้นหาเอกสารและสิ่งพิมพ์ในห้องสมุดนั้น วิธีการที่นักศึกษาทุกคณะ ทุกชั้นปี ทั้งในระดับปริญญาตรีและระดับปริญญาโทใช้มากที่สุด คือ การเดินทางตามชั้น โดยนักศึกษาระดับปริญญาโทใช้วิธีนี้ถึง ร้อยละ 100 นักศึกษาระดับปริญญาตรีใช้วิธีนี้ร้อยละ 85.47 ซึ่งในจำนวนนี้เป็นนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 มากที่สุด คือ ร้อยละ 34.19 รองลงมาคือ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 คือ ร้อยละ 22.22

ส่วนสาเหตุที่นักศึกษาไม่ใช้บัตรรายการนั้น นักศึกษาระดับปริญญาตรีให้เหตุผลว่า เพราะทราบสถานที่เก็บสิ่งพิมพ์ที่ต้องการแล้ว ซึ่งมีร้อยละ 52.13 ดูตัวเล่มเข้าใจง่ายกว่าบัตรรายการมีร้อยละ 40.17 และ ร้อยละ 26.50 ให้เหตุผลว่า เพราะไม่ทราบวิธีใช้ ซึ่งในจำนวนนี้เป็นนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 มากที่สุด คือ ร้อยละ 18.80 ส่วนสาเหตุที่นักศึกษาระดับปริญญาโทไม่ใช้บัตรรายการเพราะนักศึกษามีความเห็นว่า มีรายชื่อหนังสือในบัตรรายการ แต่ไม่มีตัวเล่มในห้องสมุด

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับประเภทของบัตรรายการที่ใช้ นักศึกษาทุกคณะทั้งระดับปริญญาตรี และระดับปริญญาโทใช้บัตรชื่อเรื่องมากที่สุด บัตรที่ใช้รองลงมา คือ บัตรเรื่อง สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี และ บัตรผู้แต่ง สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาโท เมื่อจำแนกตามชั้นปีพบว่านักศึกษา

ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1, 2, 3, 4 และนักศึกษาระดับปริญญาโท ชั้นปีที่ 2 ใช้บัตรชื่อเรื่อง ในระดับมากที่สุด ส่วนนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 5 และปริญญาโท ชั้นปีที่ 1 ใช้บัตรผู้แต่งและบัตรชื่อเรื่องในระดับมาก บัตรรายการที่นักศึกษาทุกคณะ ทุกชั้นปีใช้ในระดับน้อยคือ บัตรแจ้งหนังสือ

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้รายการต่าง ๆ ในบัตรรายการของห้องสมุด นักศึกษาทั้งระดับปริญญาตรี และระดับปริญญาโทใช้รายการต่าง ๆ ในบัตรรายการในระดับมากเพียง 4 รายการ คือ รายการเลขเรียกหนังสือ ชื่อผู้แต่งที่เป็นบุคคล ชื่อเรื่อง และหัวเรื่อง รายการที่ใช้ในระดับปานกลาง คือ รายการเลขทะเบียน และหัวเรื่องที่ลงไว้ในแนวสลิปค้น รายการที่ใช้ในระดับน้อย คือ รายการเพิ่มต่าง ๆ พิมพ์ลักษณ์ บรรณลักษณ์ หมายเหตุข้อความ และแนวสลิปค้น รายการที่ไม่ใช่เลย คือ รายการชื่อบรรณาธิการ ชื่อนิติบุคคลรับผิดชอบในการพิมพ์ ฟิลิซสิทธิ์ และชื่อบรรณาธิการที่ลงไว้ในแนวสลิปค้น

เมื่อจำแนกตามคณะและระดับการศึกษา พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีของคณะครุศาสตร์ใช้รายการชื่อเรื่องในระดับมากที่สุด และใช้รายการเลขเรียกหนังสือ ชื่อผู้แต่งที่เป็นบุคคล และหัวเรื่องในระดับมาก รายการที่ใช้ในระดับปานกลางคือ รายการชื่อผู้แต่งที่เป็นนิติบุคคล ภาพประกอบ แนวสลิปค้น ชื่อชุดหนังสือ และเลขทะเบียนหนังสือ รายการที่ใช้ในระดับน้อย คือรายการเพิ่มต่าง ๆ พิมพ์ลักษณ์ จำนวนเล่ม และหมายเหตุข้อความ รายการที่ไม่ใช่เลย คือ รายการชื่อนิติบุคคลรับผิดชอบในการพิมพ์ นักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ ใช้รายการเลขเรียกหนังสือ ชื่อผู้แต่งที่เป็นบุคคล ชื่อเรื่อง และหัวเรื่องในระดับมาก รายการที่ใช้ในระดับปานกลาง คือ รายการเลขทะเบียนหนังสือ และหัวเรื่องที่ลงไว้ในแนวสลิปค้น รายการที่ใช้ในระดับน้อย คือ รายการเพิ่มต่าง ๆ ครึ่งที่พิมพ์ สำนักพิมพ์ ปีที่พิมพ์ บรรณลักษณ์ แนวสลิปค้น และชื่อชุดหนังสือ รายการที่ไม่ใช่เลย คือรายการชื่อบรรณาธิการ สถานที่พิมพ์ ชื่อนิติบุคคลรับผิดชอบในการพิมพ์และ ฟิลิซสิทธิ์

นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะวิศวกรรมศาสตร์ ใช้รายการเลขเรียกหนังสือในระดับมากที่สุด ใช้รายการชื่อผู้แต่งที่เป็นบุคคล ชื่อเรื่อง และหัวเรื่องในระดับมาก รายการที่ใช้ในระดับปานกลาง คือรายการครึ่งที่พิมพ์ ปีที่พิมพ์ และหัวเรื่องที่ลงไว้ในแนวสลิปค้น รายการที่ใช้ในระดับน้อย คือรายการเพิ่มต่าง ๆ (ยกเว้นรายการชื่อผู้แต่งร่วม และชื่อบรรณาธิการ) สถานที่พิมพ์ สำนักพิมพ์ บรรณลักษณ์ หมายเหตุข้อความ แนวสลิปค้น และเลขทะเบียนหนังสือ รายการที่ไม่ใช่เลย คือรายการชื่อผู้แต่งร่วม ชื่อบรรณาธิการ ฟิลิซสิทธิ์ และชื่อบรรณาธิการที่ลงไว้ในแนวสลิปค้น

นักศึกษาคณะพลังงานและวัสดุ ใช้รายการชื่อเรื่องในระดับมากที่สุด ใช้รายการเลขเรียกหนังสือ ชื่อผู้แต่งที่เป็นบุคคล และหัวเรื่องในระดับมาก รายการที่ใช้ในระดับปานกลาง คือรายการปีที่พิมพ์ ชื่อชุดหนังสือ เลขทะเบียน และหัวเรื่องที่ลงไว้ในแนวสืบค้น รายการที่ใช้ในระดับน้อย คือรายการเพิ่มต่างๆ ครั้งที่พิมพ์ สถานที่พิมพ์ ปีลิขสิทธิ์ บรรณลักษณะ หมายเหตุข้อความ และแนวสืบค้น รายการที่ไม่ใช่เลย คือ รายการสำนักพิมพ์ ชื่อนิตยบุคคลรับผิดชอบในการพิมพ์ และชื่อบรรณาธิการที่ลงไว้ในแนวสืบค้น

เมื่อจำแนกตามชั้นปี พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1, 3, 4, 5 และปริญญาโท ชั้นปีที่ 1 ใช้รายการเลขเรียกหนังสือ ชื่อผู้แต่งที่เป็นบุคคล ชื่อเรื่อง และหัวเรื่องในระดับมาก แต่นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 นอกจากจะใช้รายการเลขเรียกหนังสือ ชื่อผู้แต่งที่เป็นบุคคล ชื่อเรื่อง และหัวเรื่องในระดับมากแล้ว ยังใช้รายการเลขทะเบียนหนังสือในระดับมากด้วย ส่วนนักศึกษาระดับปริญญาโท ชั้นปีที่ 2 ใช้รายการชื่อเรื่องในระดับมากที่สุด และใช้รายการเลขเรียกหนังสือ ชื่อผู้แต่งที่เป็นบุคคล และหัวเรื่องในระดับมาก นักศึกษาทั้งสองระดับ ทุกชั้นปี ใช้รายการชื่อผู้แต่งร่วม ชื่อผู้แต่ง ชื่อผู้รวบรวม และสำนักพิมพ์ ในระดับน้อยตรงกัน รายการที่ไม่ใช่เลยตรงกัน คือ รายการชื่อนิตยบุคคลรับผิดชอบในการพิมพ์ สำหรับรายการปีที่พิมพ์นั้น นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-5 ใช้ในระดับน้อย แต่นักศึกษาระดับปริญญาโท ทั้งสองชั้นปี ใช้ในระดับปานกลาง ส่วนรายการเลขทะเบียนหนังสือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1, 3, 4, 5 และปริญญาโท ชั้นปีที่ 1 ใช้ในระดับปานกลาง แต่นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 และปริญญาโท ชั้นปีที่ 2 ใช้ในระดับมาก และระดับน้อย ตามลำดับ

จากสรุปผลการวิจัย จะเห็นได้ว่า ข้อค้นพบมีทั้งแตกต่าง และสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ดังนี้

ข้อค้นพบที่แตกต่างไปจากสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ

นักศึกษาใช้บัตรชื่อเรื่องมากกว่าบัตรรายการประเภทอื่น

ข้อค้นพบที่ให้ผลทั้งสอดคล้องและแตกต่างกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ

รายการในบัตรรายการที่นักศึกษาทั้งสองระดับใช้ในระดับมาก คือ ชื่อผู้แต่งที่เป็นบุคคล ชื่อเรื่อง หัวเรื่อง และเลขเรียกหนังสือ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนรายการเลขทะเบียนหนังสือ และ ปีที่พิมพ์นั้น นักศึกษาใช้ในระดับปานกลาง และระดับน้อยตามลำดับ ซึ่งแตกต่างไปจากสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยจะเห็นว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ค้นหาเอกสารและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ในห้องสมุดโดยใช้บัตรรายการ ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษาเห็นความสำคัญ และประโยชน์ของบัตรรายการว่าเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ค้นหาเอกสารและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ภายในห้องสมุดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ประกอบกับห้องสมุดสถาบันฯ ได้จัดอบรมวิธีการใช้ห้องสมุดแก่นักศึกษาที่สนใจอยู่เป็นประจำ และจัดให้มีบรรณารักษ์บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าไว้คอยช่วยเหลือ ตลอดจนชี้แนะวิธีใช้ห้องสมุด และวิธีใช้บัตรรายการแก่นักศึกษาที่ประสบปัญหาในการใช้ห้องสมุดตลอดเวลา จึงทำให้นักศึกษาส่วนใหญ่ค้นหาเอกสารและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ภายในห้องสมุดโดยใช้บัตรรายการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจ เรื่องการใช้บัตรรายการในสหราชอาณาจักร ซึ่งรายงานโดย มอลท์บาย และ สวีนิ (Maltby and Sweeney 1972: 191) ที่ว่าผู้ใช้จะใช้บัตรรายการ หรือใช้บัตรรายการบ่อยครั้ง ถ้ามีการกระตุ้นหรือแนะนำเกี่ยวกับเรื่องนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่าในจำนวนนักศึกษาที่ใช้บัตรรายการนี้ เป็นนักศึกษาชั้นปีที่สูง คือ ชั้นปีที่ 4 และ 5 ในระดับปริญญาตรี และนักศึกษาในระดับปริญญาโทมากกว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 และ 2 ที่เป็นเช่นนี้เพราะนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และ 2 ยังไม่คุ้นเคยกับการใช้ห้องสมุด ซึ่งตรงกับคำกล่าวของ ชาร์ลอตต์ จอร์จจี (Charlotte Georgi 1958: 221) ที่ว่า "นักศึกษาที่เข้าเรียนในมหาวิทยาลัยเป็นปีแรก เป็นผู้ที่ยังขาดความรู้เรื่องการใช้ห้องสมุด" อีกทั้งเนื้อหาารายวิชาของการเรียนในชั้นปีที่ 1, 2, และ 3 เป็นวิชาขั้นพื้นฐาน และทั่วๆ ไป (King Mongkut's Institute of Technology, Thonburi Campus; Bulletin 1983: 51) ซึ่งไม่ต้องใช้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมากนัก ซึ่งต่างกับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 และ 5 ในระดับปริญญาตรี และนักศึกษาระดับปริญญาโท ซึ่งเนื้อหาวิชาต่างๆ จะพัฒนาและลึกซึ้งมากขึ้น (King Mongkut's Institute of Technology, Thonburi Campus; Bulletin 1983: 51) นักศึกษาต้องศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองตลอดเวลา เพื่อประโยชน์ต่อการเรียน และเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการเขียนรายงาน (report) วิทยานิพนธ์ (thesis) ตลอดจนการทำโครงการงาน (project) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา จึงทำให้นักศึกษามีความคุ้นเคย และรู้จักวิธีใช้ห้องสมุด ตลอดจนวิธีใช้บัตรรายการเป็นอย่างดี

ส่วนสาเหตุที่ทำให้นักศึกษาทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโทไม่ใช้บัตรรายการนั้น เป็นเพราะว่านักศึกษาสามารถหาหนังสือได้ด้วยตนเอง เนื่องจากทราบสถานที่เก็บสิ่งพิมพ์ที่ต้องการแล้ว เพราะห้องสมุดสถาบันฯ ได้จัดหนังสือไว้อย่างมีระบบ โดยใช้ระบบการจัดหมวดหมู่หนังสือระบบ

หอสมุดรัฐสภาอเมริกัน ฉะนั้น หนังสือที่มีเนื้อหาเหมือนกัน นอกจากจะมี เลขหมู่เดียวกันแล้ว ยังอยู่บนชั้นวางหนังสือชั้นเดียวกันด้วย เมื่อนักศึกษาค้นบัตรรายการและจดเลขเรียกหนังสือของเล่มที่ตนต้องการแล้ว เมื่อนำมาหาตัวเล่มตามชั้นหนังสือ นักศึกษาจะพบหนังสือเล่มที่ตนต้องการพร้อมกับหนังสือที่มีเนื้อหาเดียวกันอีกหลายเล่ม ด้วยเหตุนี้ เมื่อนักศึกษาต้องการค้นเรื่องเดิม นักศึกษาจะตรงไปยังชั้นวางหนังสือทันที โดยไม่ใช้บัตรรายการ ซึ่งตรงกับผลจากการสำรวจเรื่องการใช้อ້องสมุดในมหาวิทยาลัยเลสเตอร์ ของเคิร์ก (Kirk 1972) ซึ่งพบว่า สาเหตุที่นักศึกษาไม่ใช้บัตรรายการนั้น เพราะสามารถหาหนังสือได้ด้วยตนเอง โดยทราบสถานที่เก็บสิ่งพิมพ์ที่ต้องการแล้ว ส่วนสาเหตุอันดับรองลงมาที่นักศึกษาระดับปริญญาตรีไม่ใช้บัตรรายการ เพราะนักศึกษาเห็นว่า ดูตัวเล่มหนังสือแล้วสามารถเข้าใจง่ายกว่าการดูบัตรรายการ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า นักศึกษากลุ่มนี้ไม่ทราบวิธีใช้บัตรรายการตลอดจนประโยชน์ที่จะได้รับจากบัตรรายการ และเห็นว่าบัตรรายการเป็นสิ่งที่ซับซ้อนยากแก่การเข้าใจ ซึ่งโดยแท้จริงแล้ว การที่ห้องสมุดจัดทำบัตรรายการหนังสือไว้ก็เพื่อบ่งหมายที่จะช่วยให้ผู้ใช้บริการห้องสมุด ได้ใช้ เป็นคู่มือหรือครุหรณินค้นหาหนังสือที่ต้องการได้โดยสะดวก และง่ายดาย (สุทธิลักษณ์ อ่ำพันธุ์วงศ์ 2510 : 1)

ประเภทของบัตรรายการที่นักศึกษาส่วนใหญ่ทั้งระดับปริญญาตรี และระดับปริญญาโทใช้ในระดับมากที่สุด คือ บัตรชื่อเรื่อง ซึ่งตรงกับผลจากการวิจัยของ แท็กเลียโคโซ และโคเชน (Tagliacozzo and Kochen 1970) ที่พบว่าผู้ใช้ห้องสมุดมหาวิทยาลัยทั้ง 3 แห่ง และผู้ใช้ห้องสมุดประชาชนใช้ บัตรชื่อเรื่องมากที่สุด และสอดคล้องกับผลจากการวิจัยของ พาลเมอร์ (Palmer 1972) ที่พบว่านักศึกษาใช้บัตรชื่อเรื่องมากที่สุดเช่นกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ชื่อเรื่องของหนังสือ ง่ายกว่า ชื่อผู้แต่ง และบางครั้ง ชื่อเรื่องจะตรงกับชื่อวิชาที่นักศึกษากำลังศึกษาอยู่ จึงทำให้ข้อมูลที่น่าสนใจนั้นถูกต้องมากกว่า อันจะมีผลต่อความสำเร็จในการค้นโดยใช้ชื่อเรื่องด้วย นอกจากนี้อาจมีสาเหตุมาจากการที่นักศึกษามองชื่อเรื่องจากผู้สอน จึงทำให้ใช้บัตรชื่อเรื่องมากกว่าบัตรประเภทอื่น ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในการวิจัยครั้งนี้ว่า "ผู้ใช้ใช้บัตรผู้แต่งมากกว่าบัตรประเภทอื่น ๆ"

ในด้านการใช้รายการต่าง ๆ ในบัตรรายการนั้น รายการที่นักศึกษาทั้งสองระดับใช้มากมีเพียง 4 รายการ คือ เลขเรียกหนังสือ ชื่อผู้แต่งที่เป็นบุคคล ชื่อเรื่อง และหัวเรื่อง ส่วนรายการเลขทะเบียนหนังสือ และปีที่พิมพ์นั้น นักศึกษาใช้ในระดับปานกลาง และระดับน้อยตามลำดับ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในการวิจัยครั้งนี้ว่า "รายการในบัตรรายการที่ใช้มาก คือ ชื่อผู้แต่ง"

ที่เป็นบุคคล ชื่อเรื่อง หัวเรื่อง เลขเรียกหนังสือ เลขทะเบียนหนังสือ และปีที่พิมพ์" ที่เป็นเช่นนี้ เป็นเพราะว่า รายการเลขเรียกหนังสือ ชื่อผู้แต่งที่เป็นบุคคล ชื่อเรื่อง และหัวเรื่อง เป็น รายการที่มีความสำคัญต่อการค้นหาหนังสือ เพื่อให้ทราบว่า ห้องสมุดมีหนังสือชื่อใด ของผู้แต่ง คนใด หัวเรื่องใด และอยู่ในตำแหน่งใดบ้าง ในขณะที่เลขทะเบียนหนังสือ เป็นเพียงรายการที่ บอกให้ทราบถึงลำดับการ เข้ามาของหนังสือและแสดงถึงจำนวนเล่มที่มีอยู่ในห้องสมุดเท่านั้น ถึง แม้ว่าผู้ใช้จะต้องใช้ เลขทะเบียนในการจองหนังสือ แต่ปริมาณการจองหนังสือ เมื่อเปรียบเทียบกับ การค้นหาแล้วจะมีปริมาณน้อยกว่ามาก อีกทั้งช่วง เวลาที่ผู้วิจัยไปแจกแบบสอบถามนั้นไม่ใช่ ช่วงเวลาใกล้สอบ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่นักศึกษาใช้บริการจองหนังสือมากกว่าปกติ จึงทำให้ได้ ผลออกมาว่านักศึกษาใช้ เลขทะเบียนในระดับปานกลาง เท่านั้น ส่วนปีที่พิมพ์ซึ่งนักศึกษาใช้ ใน ระดับน้อยนั้น อาจ เป็นเพราะว่านักศึกษาขาดความ เข้าใจใน ความสำคัญของปีที่พิมพ์ว่าจะช่วย ในการพิจารณาเลือกหนังสือได้อย่างไร อีกทั้งห้องสมุดสถาบันฯ เป็นห้องสมุดที่ก่อตั้งได้ไม่ นานนัก คือก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2503 จึงทำให้หนังสือและเอกสารต่าง ๆ ที่จัดหาเข้ามาใน ห้องสมุดเป็นหนังสือที่ค่อนข้างใหม่ นักศึกษาจึงให้ความสนใจคือรายการปีที่พิมพ์น้อย ส่วนราย การอื่น ๆ ที่ปรากฏในบัตรรายการซึ่งได้แก่รายการเพิ่มเติมต่าง ๆ เช่น ชื่อผู้แต่งร่วม ชื่อผู้แปล ชื่อผู้รวบรวม ชื่อบรรณาธิการ และชื่อชุดหนังสือ รายการพิมพ์ลักษณ์ บรรณลักษณ์ หมายเหตุ- ข้อความ และแนวสืบค้นนั้น นักศึกษาให้ความสนใจน้อยมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลจากการวิจัย ซึ่งรายงานโดย มอลท์บาย และสวีนี ที่ว่า รายละเอียดต่าง ๆ ที่ปรากฏบนบัตรรายการนั้น มีผู้ ใช้ประโยชน์น้อยมาก ทั้งนี้เพราะผู้ใช้ใช้บัตรรายการเพื่อให้ทราบว่า ห้องสมุดมีวัสดุที่ตนต้อง การหรือไม่ ถ้ามีวัสดุนั้นอยู่ที่ใด (Maltby and Sweeney 1972 : 195) แผนกทรัพยากร และบริการทางเทคนิคของสมาคมห้องสมุดอเมริกัน ก็พบว่ารายการเพิ่มเติมต่าง ๆ เป็นรายการที่ ผู้ใช้ใช้น้อย (American Library Association, in Lancaster and Joncich 1977 : 24)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อห้องสมุด

1.1 ข้อเสนอแนะในเรื่องบัตรรายการ

✓ 1.1.1 จากผลการวิจัยพบว่า สาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักศึกษาไม่ใช้บัตรรายการ เพราะนักศึกษาเห็นว่า มีรายชื่อหนังสือในบัตรรายการ แต่ไม่มีตัวเล่มในห้องสมุด ฉะนั้นห้องสมุดควรได้ดำเนินการแก้ไขปัญหานี้ โดยทุกครั้งที่บรรณารักษ์ดึงหนังสือออกจากชั้นด้วยสาเหตุบางประการ เป็นเวลานาน เช่น ส่งหนังสือที่ชำรุดไปซ่อม ส่งหนังสือไปเย็บเล่ม หรือส่งถ่ายเอกสารทำฉบับซ้ำ ห้องสมุดควรจัดทำบัญชีรายชื่อหนังสือเหล่านี้แจ้งให้ผู้ใช้ทราบ เพื่อจัดทัศนคติที่ไม่ดีต่อการใช้บัตรรายการ อันจะทำให้มีผู้ใช้บัตรรายการในการค้นหาหนังสือมากยิ่งขึ้น

1.1.2 จากการวิจัยพบว่า นักศึกษาทุกคณะ ทุกชั้นปีใช้บัตรแจ้งหมู่หนังสือในระดับน้อย ดังนั้นเพื่อประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการจัดทำบัตรรายการ ห้องสมุดควรยกเลิกการจัดทำบัตรแจ้งหมู่หนังสือสำหรับผู้ใช้ โดยให้เพิ่มเลขทะเบียนในบัตรชื่อเรื่อง ซึ่งเป็นบัตรรายการที่ผู้ใช้ใช้มากที่สุด และควรลงรายละเอียดในบัตรผู้แต่งให้ครบถ้วนสมบูรณ์ คือ ลงรายการแนวสืบค้นด้วย

✓ 1.1.3 จากการวิจัยพบว่า ผู้ใช้ใช้รายการเลขเรียกหนังสือ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง และหัวเรื่อง ในระดับมาก ดังนั้นบรรณารักษ์แผนกวิเคราะห์เลขหมู่และหัวเรื่อง ควรให้ความสำคัญกับข้อมูลเหล่านี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เลขเรียกหนังสือ ให้เลขหมู่ที่เฉพาะเจาะจงมากที่สุดเท่าที่จะทำได้และควรให้หัวเรื่องที่ละเอียดและครอบคลุมเนื้อหามากที่สุดด้วย เพื่อให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงหนังสือได้สะดวกและรวดเร็ว

1.1.4 ห้องสมุดควรจัดวางตู้บัตรรายการไว้ในตำแหน่งที่เห็นเด่นชัด และให้ผู้ใช้เห็น เป็นสิ่งแรกเมื่อเข้ามาในห้องสมุด คือ ควรจัดวางไว้ใกล้บริเวณทางเข้าออก (Viswanathan 1965 : 99) เพื่อให้ผู้ใช้จะได้ใช้บัตรรายการ เป็นเครื่องมือในการค้นหาตำแหน่งที่อยู่ของหนังสือที่ต้องการก่อน แล้วจึงนำเลข เรียกหนังสือไปค้นหาหนังสือตามชั้น การจัดวางตู้บัตรรายการไว้ให้ผู้ใช้เห็น เป็นสิ่งแรกนี้ จะช่วยให้มีผู้ใช้บัตรรายการมากยิ่งขึ้น

✓ 1.1.5 ห้องสมุดควรจัดทำป้ายประกาศแผ่นใหญ่ ที่บรรจุรายละเอียดเกี่ยวกับการใช้บัตรรายการและคำอธิบายรายการบนบัตร ติดไว้เหนือตู้บัตรรายการ เพื่อให้ผู้ใช้เข้าใจวิธีการใช้บัตร และรายการต่าง ๆ บนบัตรรายการมากยิ่งขึ้น

1.1.6 ห้องสมุดควรพยายามปรับปรุงการลงรายการในบัตรรายการให้อยู่ในรูปแบบมาตรฐานสากล เพื่อประโยชน์ในการจัดทำสหบรรณร่วมกับกลุ่มห้องสมุดต่าง ๆ

1.2 ข้อเสนอแนะที่ได้จากแบบสอบถาม

1.2.1 ห้องสมุดควรได้มีการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดอย่างค่อเนื่องและกว้างขวาง เพื่อเป็นการแนะนำเชิญชวนให้ผู้ใช้ได้รู้จัก และ เข้าใช้ห้องสมุดมากขึ้น อีกทั้งเป็นการแจ้งให้ผู้ใช้ได้ทราบเกี่ยวกับกิจการต่าง ๆ ของห้องสมุด สร้างความ เชื่อถือ ศรัทธา และความนิยมต่อห้องสมุด ตลอดจนแก้ไข คลื่นคลายบรรดาข้อข้องใจที่จะทำให้ผู้ใช้ เข้าใจห้องสมุดในทางที่ผิด การประชาสัมพันธ์จะทำให้ผู้ใช้ เข้าใจและตระหนักถึงประโยชน์ของห้องสมุด (กรมสามัญศึกษา ม.ป.ป. : 101) ห้องสมุดอาจจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ในรูปของ การออกสิ่งพิมพ์ การติดป้ายประกาศโปสเตอร์ หรืออาจจัดให้มีกระดานสำหรับแจ้งข่าวสาร (Bulletin board) (Garvey 1980 : 71) เพื่อติดประกาศข่าว ความเคลื่อนไหว และกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ ของห้องสมุดให้ผู้ใช้ทุกคนได้ทราบ เพื่อการเข้าร่วมและสนับสนุนกิจกรรมนั้น ๆ อย่างทั่วถึง

1.2.2 ห้องสมุดควรจัดทำคู่มือการใช้ห้องสมุด เพื่อให้ผู้ใช้ได้ศึกษารวบรวมใช้ห้องสมุดด้วยตนเอง อันจะทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในระเบียบ บริการ ตลอดจนคู่มือช่วยค้นต่าง ๆ คู่มือการใช้ห้องสมุด ควรบรรจุข้อมูลเกี่ยวกับชื่อและตำแหน่งที่ตั้งของห้องสมุด รูปแบบการบริหารงาน ระเบียบข้อบังคับ เวลาเปิดทำการ บริการของห้องสมุด จำนวนวัสดุห้องสมุดและการรวบรวมสิ่งพิมพ์ (collection) พิเศษต่าง ๆ รายละเอียดเกี่ยวกับบัตรรายการ และครรชยที่สำคัญ ๆ อย่างสังเขป และหมายเลขโทรศัพท์ ถ้ามีเนื้อที่ งบประมาณ และเวลาเพียงพอ ควรบรรจุข้อมูลเกี่ยวกับประวัติของห้องสมุด ลักษณะอาคาร และรายชื่อหนังสืออ้างอิงที่สำคัญ ๆ ไว้ด้วย (McCormick 1974 : 311) เพราะคู่มือการใช้ห้องสมุด เป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากต่อผู้ใช้ โดยเฉพาะผู้ที่เริ่มมาใช้ห้องสมุดเป็นครั้งแรก ห้องสมุดมหาวิทยาลัย และห้องสมุดทุกประเภทต่างยอมรับในความสำคัญของคู่มือการใช้ห้องสมุดว่า เป็นสิ่งพิมพ์ที่ออกแบบเพื่อแจ้งให้ผู้ใช้ทราบเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับ บริการ ตลอดจนข้อมูลที่สำคัญอื่น ๆ เกี่ยวกับห้องสมุด ห้องสมุดทุกประเภทจึงได้จัดทำคู่มือการใช้ห้องสมุดขึ้น เพราะนอกจากจะเป็นคู่มือซึ่งนำไปสู่รายละเอียดต่าง ๆ ของห้องสมุดแล้ว คู่มือการใช้ห้องสมุดยังทำให้ห้องสมุดน่าสนใจ และมีส่วนช่วยเชิญชวนให้มีผู้มาใช้ห้องสมุดมากขึ้น (Kazemek 1975 : 354) นอกจากนี้คู่มือการใช้ห้องสมุดจะ เสนอข้อมูลที่ถูกค่ออย่างเดียวกันให้ผู้ใช้แต่ละคนทราบ รวมทั้งแจ้งสิทธิต่าง ๆ ที่ผู้ใช้จะได้รับจากห้องสมุดอีกด้วย (Miller 1975 : 282)

✓ 1.2.3 บุคคลากรห้องสมุดทุกคน ควรให้ความช่วยเหลือผู้ใช้ที่ประสบปัญหาในด้านการค้นหาวัสดุที่ต้องการด้วยความกระตือรือร้น และด้วยความเต็มใจ โดยการแนะนำให้ผู้ใช้รู้จัก วิธีใช้ห้องสมุด ตลอดจนวิธีใช้บัตรรายการอย่างถูกวิธี ซึ่งจะเป็นแรงจูงใจให้นักศึกษาเข้ามาใช้บริการของห้องสมุดมากขึ้น สมดังกล่าวของ ลีโอนาร์ด โจลลี (Leonard Jolley 1962, quoted in Fox 1977 : 302) ที่ว่า "หน้าที่ที่แท้จริงของบรรณารักษ์ ซึ่งเป็นหน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่งของมหาวิทยาลัย เช่นกัน คือหน้าที่ของการสอนนักศึกษาให้เขารู้จักช่วยตัวเอง โดยบรรณารักษ์ควรแนะนำให้นักศึกษาเข้าใช้ห้องสมุด เพื่อให้นักศึกษาได้รู้จักห้องสมุดเสียก่อน ก่อนที่เขาจะประจักษ์ว่า ห้องสมุดเป็นสถานที่ที่ควรรู้จัก"

2. ข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารสถาบันฯ

2.1 จากการวิจัยพบว่า สาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้นักศึกษาไม่ใช้บัตรรายการ เพราะนักศึกษาไม่ทราบวิธีใช้ ซึ่งมีร้อยละ 26.50 และนักศึกษาร้อยละ 40.17 เห็นว่าคู่มือเล่มหนังสือเข้าใจง่ายกว่า การดูบัตรรายการ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า นักศึกษากลุ่มนี้ไม่มีความรู้ความเข้าใจในรายละเอียดต่าง ๆ ในบัตรรายการ ดังนั้นสถาบันฯ ควรจัดวิชาการใช้ห้องสมุดไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนของสถาบันฯ โดยอาจจัดเป็นวิชาบังคับสำหรับนักศึกษาทุกคณะ หรืออาจจัดเป็นวิชาเลือกเสรี เพื่อให้นักศึกษาเกิดความรู้ความเข้าใจในการใช้ห้องสมุด ในด้านการใช้บัตรรายการ หนังสืออ้างอิง เชิงบรรณ และบรรณานุกรม

2.2 ผู้บริหารสถาบันฯ ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บรรณารักษ์ ได้มีโอกาสศึกษาต่อหรือดูงานทางด้านความก้าวหน้า รวมทั้งการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้กับงานด้านบัตรรายการ ตลอดจนสนับสนุนให้บรรณารักษ์เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับด้านบัตรรายการทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เช่น เข้าร่วมในโครงการความร่วมมือระหว่างบรรณารักษ์แผนกวิเคราะห์เลขหมู่และทำบัตรรายการ เข้าร่วมในการประชุม และสัมมนาต่าง ๆ อันจะทำให้บรรณารักษ์ได้รับความรู้ และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ต่อการทำงานด้านบัตรรายการ เพื่อนำความรู้ และประสบการณ์ที่ได้มาปรับปรุงตัวเอง และปรับปรุงงานด้านบัตรรายการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรได้มีการทำการวิจัยเรื่อง การใช้บัตรรายการของอาจารย์ และข้าราชการ

ในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตธนบุรีด้วย เพื่อทราบสภาพการใช้บัตรรายการ
สาเหตุของการไม่ใช้ ประเภทของบัตรรายการที่ใช้มากที่สุด และการใช้รายการต่าง ๆ ใน
บัตรรายการของผู้ใช้ทุกประเภทในสถาบันฯ เพื่อให้ได้ผลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. ควรทำการวิจัยเรื่องการใช้บัตรรายการของผู้ใช้ห้องสมุดสถาบันระดับอุดมศึกษา
แห่งอื่น ๆ ด้วย เพื่อจะได้นำผลการวิจัยมาเปรียบเทียบกัน เพื่อทราบรายละเอียดเกี่ยวกับการใช้
บัตรรายการ อันจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงงานด้านบัตรรายการของห้องสมุดนั้น ๆ ในอนาคต

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย